

III. SZOCIÁLIS RÁSZORULTSÁGTÓL FÜGGŐ ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - a továbbiakban: Gyvt.-, valamint a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról - a továbbiakban: Korm. R.- alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

E törvény hatálya kiterjed a Magyar Köztársaság területén tartózkodó magyar állampolgárságú, valamint - ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik - a letelepedési vagy bevándorlási engedéllyel rendelkező, befogadott jogállású, továbbá a magyar hatóságok által menekültként, hontalanként elismert gyermekre, fiatal felnőttre és szüleire. Az Európai Gazdasági Térség munkavállalóira és családtagjaira, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában érvényes lakóhellyel rendelkeznek. A rendkívüli gyermekvédelmi támogatást az Európai Szociális Kartát megerősítő országok állampolgárai is kérhetik, amennyiben jogszerűen tartózkodnak Magyarországon. E törvényt kell alkalmazni az ország területén tartózkodó nem magyar állampolgárságú gyermek védelmében, ha az ideiglenes hatósági intézkedés elmulasztása a gyermek veszélyeztetettségével járna. (Gyvt. 4. § 1-3. bekezdés)

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult a gyermekétkeztetés normatív kedvezményének, az ingyenes tankönyvellátásnak, pénzügyi támogatásnak, egyéb kedvezményeknek az igénybevételére (Gyvt. 19. § 1. bekezdés, lásd még a 2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről 8. § 4. bekezdés f. pont).

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre **jogosult** a gyermek, ha az őt gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem⁹³ összege nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének a 140%-át. Amennyiben azonban a gyermeket egyedülálló szülő,⁹⁴ illetve más törvényes képviselő gondozza, vagy a gyermek tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos, vagy aki nagykorúvá válását követően nappali oktatás munkarendje szerinti tanulmányokat folytat, legfeljebb 23. évének, ha felsőfokú iskola nappali tagozatán tanul, legfeljebb 25. évének betöltéséig az öregségi nyugdíj

93 A Gyvt 5. §-ának qb pontja az Szt. a jövedelem definíciójára hivatkozik, melyről lásd a 20. lábjegyzetet.

94 A rendszeres kedvezmény igénylése szempontjából egyedülálló az a személy, aki hajadon, nőtlen, özvegy, elvált, házastársától külön él és nincs élettársa (Korm. R. 65. § 3. bekezdés).

legkisebb összegének 130%-át. A jogosultság további feltétele, hogy vagyoni helyzet⁹⁵ vizsgálata során az egy főre jutó vagyon értéke nem haladja meg a meghatározott mértéket. A vagyoni helyzet vizsgálata kiterjed az egy háztartásban élő közeli hozzátartozók vagyonára is. (Gyvt. 19. § 2. 6. bekezdés, 20. § 3. bekezdés) A jövedelemszámításnál a havonta rendszeresen mérhető jövedelmeknél a kérelem benyújtását megelőző három hónap jövedelmét, egyéb jövedelmeknél pedig a kérelem benyújtását megelőző 12 hónap átlagát kell figyelembe venni, ettől eltérni akkor lehet, ha a jövedelmi viszonyokban tartós romlás vélelmezhető (Gyvt. 19. § 3. bekezdés, 131. § 2. bekezdés). Az egy főre jutó havi jövedelem számításánál a közös háztartásban élő közeli hozzátartozók tényleges nettó összjövedelmét csökkenteni kell a támogatást kérő és házastársa által, bírósági határozat alapján eltartott rokon részére teljesített tartásdíj összegével (Korm. R. 65. § 4. bekezdés).

A jogosultság elbírálásához a kérelmező kötelezhető arra, hogy családjá vagyoni, jövedelmi viszonyairól nyilatkozzék, illetve azokat igazolja (Gyvt. 129. § 2. bekezdés). Ha az eljáró szerv a kérelmező vagyoni, szociális, egészségügyi, kulturális, lakás- vagy egyéb körülményeinek tisztázására helyszíni szemlét tart, az ügyre vonatkozó lényeges nyilatkozatokat és a megállapításokat jegyzőkönyvben (a továbbiakban: környezettanulmány) rögzíti. Az eljárás során felhasználható más hatóság, illetőleg családvédelemmel foglalkozó más szerv vagy személy által készített környezettanulmány is, feltéve, hogy annak elkészítése óta 6 hónap még nem telt el. (Gyvt. 130. § 1-2. bekezdés) Ha az önkormányzat hivatalos tudomása vagy környezettanulmány lefolytatása alapján a kérelmező életkörülményeire tekintettel a jövedelemnyilatkozatban foglaltakat vitatja, felhívhatja a kérelmezőt az általa lakott lakás, illetve saját és vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozója tulajdonában álló vagyon fenntartási költségeit igazoló dokumentumok benyújtására. Abban az esetben, ha a fenntartási költségek meghaladják a jövedelemnyilatkozatban szereplő jövedelem 70%-át, a valós jövedelem az igazolt fenntartási költségek figyelembevételével kerül megállapításra. Az önkormányzat megkeresésére az állami adóhatóság illetékes igazgatósága 10 munkanapon belül köteles közölni a pénzbeli ellátást igénylő szülő vagy más törvényes képviselő, valamint - írásbeli felhatalmazás alapján - az egy főre jutó havi jövedelem kiszámításánál figyelembe veendő, az egy háztartásban élő közeli hozzátartozók személyi jövedelemadójának alapját. (Gyvt. 131. § 4-5. bekezdés) A vagyoni helyzet vizsgálata során nem tekinthető hasznosítható ingatlanok a forgalomképtelen, az elidegenítési tilalom alatt álló és a haszonélvezeti joggal terhelt ingatlan (Korm. R. 65. § 6. bekezdés).

A kérelmezővel **közös háztartásban** élő közeli hozzátartozóként kell figyelembe venni (Gyvt. 19. § 4. bekezdés, Korm. R. 66. § 1-2. bekezdés):

- a szülőt, házastársát vagy élettársát,

⁹⁵ Vagyon alatt azt a hasznosítható ingatlant, járművet, vagyoni értékű jogot kell érteni, amelynek egy főre jutó értéke a gyermeket gondozó családban külön-külön számítva az öregségi nyugdíj legkisebb összegének húszszorosát, vagy együtt számítva az öregségi nyugdíj legkisebb összegének hetvenszörösét meghaladja, azzal, hogy nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben a szülő vagy a tartásra köteles más törvényes képviselő életvitelszerűen lakik, az a vagyoni értékű jog, amely az általuk lakott ingatlanon áll fenn, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű (Gyvt. 19. § 7. bekezdés).

- a támogatást kérő szülővel közös háztartásában élő valamennyi vér szerinti és örökbe fogadott gyermeket, valamint a házastárs gyermekeit,
- a 20 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező gyermeket,
- a 23 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, a nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató gyermeket,
- a 25 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali tagozaton egyetemi, főiskolai tanulmányokat folytató gyermeket,
- korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetőleg fogyatékos gyermeket,
- az eltartott rokont, továbbá
- azt a gyermeket, aki átmenetileg tartózkodik háztartáson kívül, így különösen diákotthonban, kollégiumban, kórházban, hetes otthonban, valamint aki 30 napot meg nem haladóan átmeneti gondozásban részesül.

A családba fogadott vagy harmadik személynél elhelyezett gyámság alatt álló gyermek a jövedelemszámítás szempontjából nem tekinthető a támogatást kérővel közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak. A reá nézve igényelt támogatás megállapításánál a gyermek megélhetését szolgáló juttatásokat⁹⁶ kell figyelembe venni. (Korm. R. 66. § 3. bekezdés)

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak részére **gyermekétkeztetés** esetén a bölcsődés, az óvodás, az 1-7. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő gyermek intézményi térítési díja 100%-át, ezt követően a tanuló után a nappali rendszerű oktatásban való részvétele befejezéséig az intézményi térítési díj 50%-át kell **kedvezményként** biztosítani (Gyvt. 148. § 5. bekezdés a-b. pont, 9. bekezdés). A kedvezményben részesülők számára **óvodáztatási támogatás** állapítható meg,⁹⁷ továbbá a **tankönyvek ingyenesen** állnak rendelkezésre (lásd még a 2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről 8. § 4. bekezdés f. pont). Az önkormányzat jegyzője annak részére, akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsága a tárgyév július 1-jén fennáll, a tárgyév július hónapjában, ha a jogosultsága tárgyév november 1-jén fennáll, a tárgyév november hónapjában pénzbeli támogatást folyósít. A támogatás összege 2010-ben gyermekenként 5800 forint. A pénzbeli támogatás összegének emeléséről az Országgyűlés a költségvetésről szóló törvény elfogadásával egyidejűleg dönt. (Gyvt. 20/A. § 1-2. bekezdés, lásd még a 2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről 74. § 3. bekezdés)

A gyermek lakóhelye szerint illetékes önkormányzat, illetve - ha a gyermek közoktatási intézményben részesül étkezésben - a nevelési-oktatási intézmény vezetője - a fenntartó által megállapított szabályok keretei között - a gyermek egyéni rászorultsága alapján további gyermekenkénti kedvezményt állapíthat meg (Gyvt. 148. § 7. bekezdés).

A feltételek fennállása esetén az önkormányzat jegyzője **1 év időtartamra** megállapítja a gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát (Gyvt. 20. § 2. bekezdés). A kedvezményre való jogosultság **ismételt** megállapításához a szülőnek vagy más törvényes

⁹⁶ A gyám működéséért díjazást nem követelhet, a gyermek megélhetését szolgáló juttatásokat (tartásdíj, gondozási díj, árvaellátás stb.) azonban az ő kezébe kell folyósítani (1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról 104. § 1. bekezdés).

⁹⁷ Az óvodáztatási támogatás feltételeit lásd a 144-145. oldalon.

képviselőnek, illetve a nagykorú jogosultnak új kérelmet kell előterjesztenie (Korm. R. 66/A. § 2. bekezdés). A rendszeres kedvezményre való jogosultság ismételt megállapítása iránti kérelem a korábbi jogosultság időtartama alatt, annak megszűnését megelőző három hónapban is benyújtható. Ebben az esetben az új jogosultságot a korábbi jogosultság megszűnését követő naptól kell megállapítani. (Korm. R. 66/A. § 3. bekezdés)

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítása iránti kérelmet a szülő vagy más törvényes képviselő,⁹⁸ illetve a nagykorú jogosult a **lakcíme** szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál terjeszti elő (Gyvt. 20. § 1. bekezdés). Az eljárásra az a gyámhatóság illetékes, amelynek területén a gyermek szülői felügyeletet gyakorló szülőjének, gyámjának a **lakóhelye** található. Ha a szülői felügyeletet együttesen gyakorló szülők lakóhelye különböző gyámhatóságok illetékességi területen található, a gyámhatóság illetékességét a gyermek lakóhelye határozza meg. Ha a gyermek lakóhelye egyik szülőjének lakóhelyével sem azonos, az a gyámhatóság jár el, amelynek területén az anya lakóhelye található. Lakóhely hiányában a gyámhatóság illetékességét a **tartózkodási hely** határozza meg. Belföldi lakó- vagy tartózkodási hely hiányában, a gyámhatóság illetékességét az utolsó ismert hazai lakó- vagy tartózkodási hely határozza meg, ennek hiányában a Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzat Jegyzője, illetve a Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatala **illetékes**. (331/2006. (XII. 31.) Korm. R. 21. §)

A kérelemhez **csatolni kell** (Korm. R. 65. § 1. bekezdés):

- a R. 3. számú melléklet szerinti nyilatkozatot a megfelelő igazolásokkal együtt,
- a gyámkielölő határozatot,
- egyedülálló kérelmező esetén az egyedülállóság tényére vonatkozó nyilatkozatot,
- a tartósan beteg, illetőleg súlyosan fogyatékos gyermek egészségi állapotára vonatkozó igazolást,
- az oktatási intézmény igazolását a nappali oktatás munkarendje szerint fennálló tanulói vagy hallgatói jogviszonyról.

Amennyiben a rendszeres kedvezményre vonatkozó igényt nem formanyomtatványon nyújtják be, úgy a kérelem benyújtása napjának az írásbeli kérelem benyújtásának igazolt napját kell tekinteni, feltéve, hogy a formanyomtatványon történő utólagos bejelentés megtörténik. (Korm. R. 65. § 2. bekezdés) A rendszeres kedvezményre való jogosultság kezdő időpontja a kérelem benyújtásának napja (Korm. R. 66/A. § 1. bekezdés).

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény alapján folyósított pénzbeli támogatás teljes összegét az önkormányzat részére a központi költségvetés megtéríti (Korm. R. 68. § és a 4. számú melléklet).

⁹⁸ A szülőn kívül a gyám és a gondnok (Korm. R. 2. § b. pont).

Az ellátásban részesülő az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül értesíti az eljáró szervet (Gyvt. 130. § 5. bekezdés). Lakcímváltozás esetén a szülőnek vagy más törvényes képviselőnek, illetve a nagykorú jogosultnak a kérésére vagy az új lakcím szerint illetékes jegyző megkeresésére az ügyben keletkezett iratokat a korábbi lakcím szerint illetékes jegyző haladéktalanul, de legkésőbb 5 munkanapon belül megküldi a jogosult új lakcíme szerint illetékes jegyzőnek. A rendszeres kedvezményhez kapcsolódó pénzbeli támogatást - a feltételek fennállása esetén - az új lakcím szerint illetékes jegyző folyósítja. (Korm. R. 66/A. § 4. bekezdés)

A rendszeres kedvezményre való jogosultság bármely okból történő megszüntetése esetén a jogosultság a megszüntető határozat meghozatalát követő második hónap első napján szűnik meg (Korm. R. 67. § 4. bekezdés).

A jogosulatlanul felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás

Kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek **gyámjával** rendelt hozzátartozó **jogosult**, aki a gyermek tartására köteles, és nyugellátásban, vagy baleseti nyugellátásban, vagy nyugdíjszerű rendszeres szociális pénzellátásban, vagy időskorúak járadékában részesül (Gyvt. 20/B. § 1. bekezdés).

A kérelmet a gyám lakóhelye szerint illetékes polgármesteri hivatalnál kell előterjeszteni (Korm. R. 68/A. § 1. bekezdés). A kérelemhez igazolást kell csatolni arról, hogy az igénylő a jogosultsági feltételként meghatározott ellátások valamelyikében részesül (Korm. R. 68/A. § 2. bekezdés). A jogosultságot a gyám lakóhelye szerint illetékes önkormányzat jegyzője határozatlan időre állapítja meg (Gyvt. 20/B. § 2. bekezdés). A kiegészítő gyermekvédelmi támogatás kizárólag pénzbeli ellátásként állapítható meg. A tárgyhónapra esedékes kiegészítő gyermekvédelmi támogatás összegét a jegyző a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig utólag folyósítja. (Korm. R. 68/B. § 2-3. bekezdés)

A támogatás havi **összege** - gyermekeként - az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 22 százaléka (Gyvt. 20/B. § 3. bekezdés).

A jegyző annak, akinek kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra való jogosultsága a tárgyév július 1-jén fennáll, a tárgyév július hónapjában - a július hónapra járó kiegészítő gyermekvédelmi támogatás összege mellett -, ha a jogosultság a tárgyév november 1-jén fennáll, a tárgyév november hónapjában - a november hónapra járó kiegészítő gyermekvédelmi támogatás összege mellett - pótlékot folyósít, melynek összege 2010-ben gyermekeként 8400Ft (Gyvt. 20/B. § 4-5. bekezdés, 2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről 74. § 4. bekezdés).

Ha a kiegészítő gyermekvédelmi támogatást jogerősen megállapították, az a kérelem benyújtásától esedékes azzal, hogy ha a kérelmet a tárgyhónap tizenötödikéig nyújtották be, a támogatás teljes összegét, a tárgyhónap tizenötödikét követően nyújtották be, a támogatás ötven százalékát kell kifizetni (Gyvt. 20/B. § 6. bekezdés).

A jogosultság feltételeit a jegyző évente legalább egyszer felülvizsgálja. Ha a kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra való jogosultság megszűnik, az a jogosultság megszűnésének hónapjáig esedékes azzal, hogy ha a megszűnés a tárgyhónap tizenötödikéig következik be, a támogatás ötven százalékát, ha a tárgyhónap tizenötödikét követően következik be, a támogatás teljes összegét kell kifizetni. (Gyvt. 20/B. § 7. bekezdés)

Ha a kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra jogosult személy lakóhelye a támogatás folyósításának időtartama alatt megváltozik, a változás hónapjára járó támogatást a korábban folyósító jegyző teljes összegben folyósítja (Korm. R. 68/C. § 1. bekezdés).

Az ellátásban részesülő az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül értesíti az eljáró szervet (Gyvt. 130. § 5. bekezdés).

A jogosulatlanul felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

A támogatást a jegyző a központi költségvetés terhére folyósítja (Korm. R. 68/D. § és az 5. számú melléklet).

Óvodáztatási támogatás

Az önkormányzat jegyzője annak a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermeknek a szülője részére, aki a három-, illetve négyéves gyermekét beíratta az óvodába, továbbá gondoskodik gyermeke rendszeres óvodába járatásáról, a gyermek óvodai beiratását követően első alkalommal gyermekenként 20000Ft, a gyermek beiratását követően második és további alkalommal esetenként és gyermekenként 10000Ft **pénzbeli ellátást** folyósít.⁹⁹ A támogatás folyósításának további feltétele, hogy a szülő nyilatkozzon arról, hogy gyermekének hároméves koráig legfeljebb az általános iskola nyolcadik évfolyamát fejezte be. Az önkormányzat rendeletben előírhatja, hogy az első alkalommal folyósításra kerülő pénzbeli támogatás helyett a szülőnek gyermeke részére természetbeni támogatás nyújtható. A **természetbeni támogatást** a gyermek beiratását követő tizenöt munkanapon belül kell a szülő rendelkezésére bocsátani. (Gyvt. 20/C. §)

⁹⁹ Első alkalommal: ha a gyermek óvodai beírása az év első felében történik, és a beiratás óta legalább három hónap eltelt, a beiratás évének júniusában; ha az év első felében történik, de júniusig nem telt el három hónap, a beiratás évének decemberében; ha az év második felében történik és legalább három hónap eltelt, a beiratás évének decemberében; az év második felében történik, de a beiratás évében decemberig nem telt el három hónap, a következő év júniusában jár a támogatás. A beiratást követően második és további alkalommal a tárgyév júniusában és decemberében jár a támogatás. (Gyvt. 20/C. § 1. bekezdés)

A kérelmet a Korm. R. 11. számú mellékletén, a szülő lakcíme szerint illetékes polgármesteri hivatalnál kell benyújtani. A támogatásra való jogosultságot akkor lehet megállapítani, ha a szülő a gyermekét annak az évnek az utolsó napjáig beírta az óvodába, amelyben a gyermek a negyedik életévét betöltötte. (Korm. R. 68/F. § 3-4. bekezdés)

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban **részesülhet** a gyermek, ha a család időszakosan létfenntartási gondokkal küzd, vagy létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került. Elsősorban azokat a gyermekeket, illetve családokat kell alkalmanként rendkívüli támogatásban részesíteni, akiknek az ellátásáról más módon nem lehet gondoskodni, illetve az alkalmanként jelentkező többletkiadások - különösen a szociális válsághelyzetben lévő várandós anya gyermekének megtartása, a gyermek fogadásának előkészítéséhez kapcsolódó kiadások, a nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartásának, illetve a gyermek családba való visszakerülésének elősegítése, betegség vagy iskoláztatás - miatt anyagi segítségre szorulnak. (Gyvt. 21. § 1-2. bekezdés)

A rendkívüli támogatás iránti kérelmet a szülő vagy más törvényes képviselő a **lakcíme** szerint illetékes önkormányzat polgármesteri hivatalánál vagy az önkormányzat rendeletében meghatározott szervnél terjeszti elő (Gyvt. 21. § 3. bekezdés). A kérelem továbbá benyújtható bármely település önkormányzatánál, ha a kérelem a gyermek életét, testi épségét veszélyezteti. Ez esetben a támogatást biztosító önkormányzat követelheti az illetékes önkormányzattól a kifizetett támogatás megtérítését. (Gyvt. 125. § 1. bekezdés)

Gyermektartásdíj megelőlegezése

Gyermektartásdíj megelőlegezésére **jogosult**, aki részére a tartásdíjat a bíróság jogerős határozatában már megállapította (Gyvt. 22. § 1. bekezdés a. pont), feltéve, hogy az legalább hat hónapja behajthatatlan, és a kérelmező igazolja, hogy kérte a bírósági végrehajtási eljárás megindítását, és a kötelezett munkabérére, más rendszeres jövedelmére, illetve egyéb vagyonára vezetett végrehajtás eredménytelen volt, vagy a végrehajtás szünetel. Részösszegű megfizetés vagy behajtás esetén annak mértéke nem haladta meg a bíróság által megállapított gyermektartásdíj alapösszegének 50%-át. (Korm. R. 70. § 1-2. bekezdés)

További feltétele az ellátás megállapításának hogy a gyermeket gondozó szülő vagy más törvényes képviselő nem képes a gyermek részére a szükséges tartást nyújtani, feltéve, hogy a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi **átlagjövedelem** nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének kétszeresét (Gyvt. 22. § 1. bekezdés c. pont). A jövedelem számításánál a havonta rendszeresen mérhető jövedelmeknél 3 hónapot, egyéb jövedelmeknél 1 évet kell figyelembe venni (Gyvt. 131. § 2. bekezdés).

A jövedelem számításánál a kérelmezővel **közös háztartásban** élő közeli hozzátartozóként kell figyelembe venni (Gyvt. 22. § 4. bekezdés, 19. § 4. bekezdés):

- a szülőt, házastársát vagy élettársát,

- a 20 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező gyermeket,
- a 23 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, a nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató gyermeket,
- a 25 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali tagozaton egyetemi, főiskolai tanulmányokat folytató gyermeket,
- korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetőleg fogyatékos gyermeket,
- az eltartott rokont, továbbá
- azt a gyermeket, aki, átmenetileg tartózkodik a háztartáson kívül, így különösen diákokotthonban, kollégiumban, kórházban, hetes otthonban, valamint aki 30 napot meg nem haladóan átmeneti gondozásban részesül (Korm. R. 66. § 2. bekezdés).

A gyermektartásdíj megelőlegezését a gyermek **nagykorúvá** válása után is meg lehet állapítani, illetve a már megállapított gyermektartásdíj továbbfolyósítható addig az időpontig, ameddig a középfokú nappali oktatás munkarendje szerinti tanulmányokat folytat, de legfeljebb huszadik évének betöltéséig (Gyvt. 22. § 7. bekezdés).

Nem állapítható meg a gyermektartásdíj megelőlegezése, ha a kötelezett (Gyvt. 22. § 5. bekezdés):

- külföldi tartózkodási helye ismeretlen, vagy
- lakóhelye olyan államban van, ahol a tartásdíj nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján nem érvényesíthető, vagy
- a jogosulttal közös háztartásban él.

Nincs helye a gyermektartásdíj megelőlegezésének a részösszegű megfizetés vagy részösszegű behajthatóság esetén, ha ennek mértéke a bíróság által megállapított gyermektartásdíj alapösszegének 50%-át meghaladja, illetve ha a gyermektartásdíj lejárt (Gyvt. 22. § 6. bekezdés).

A megelőlegezett tartásdíj **összege** a bírósági határozatban megállapított összeg, százalékos marasztalás esetén az alapösszeg, illetve annak legalább 50%-a, ha a gyermek tartását a gondozó szülő részben tudja biztosítani (Gyvt. 23. § 1-2. bekezdés).

A megállapított gyermektartásdíj megelőlegezése a **kérelem benyújtásától** esedékes (Gyvt. 24. § 1. bekezdés). A támogatás teljes összege jár, ha a kérelmet a tárgyhónap 15-éig, 50%-a, ha a kérelmet a tárgyhónap 15-ét követően nyújtották be. Ha a jogosultság a tárgyhónap 15-éig szűnik meg, az ellátás 50%-a, 15-ét követően az ellátás teljes összege jár. (Gyvt. 24. § 2, 7. bekezdés)

A megelőlegezett gyermektartásdíjat, a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig kell **folyósítani** (Korm. R. 74. § 1. bekezdés).

Az ellátást megállapító határozat a fellebbezésre tekintet nélkül azonnal végrehajtható (Gyvt. 23. § 3. bekezdés).

A **folyósítás időtartama** legfeljebb 3 év. Indokolt esetben a megelőlegezés egy alkalommal, legfeljebb további 3 évre ismét elrendelhető. Nem előlegezhető ismételt meg a gyermektartásdíj, ha az előzőleg folyósított összeget a kötelezettől 3 éven át nem sikerült behajtani. (Gyvt. 24. § 1. bekezdés, Korm. R. 70. § 4. bekezdés)

Az ellátás folyósítását **fel kell függeszteni**, ha a kérelmezőnek jövedelmében változás következett be, illetve a kötelezett a kérelmező részére közvetlenül fizet tartásdíjat, vagy a kötelezett rendszeres jövedelmére, illetve az egyéb vagyonára vezetett végrehajtás eredménnyel jár. Abban az esetben is fel kell függeszteni az ellátás folyósítását, ha a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését rendelték el. Az ellátás folyósítása legfeljebb 6 hónapra függeszthető fel. A gyámhivatal a felfüggesztést követő vizsgálat eredményeképpen elrendelheti a megelőlegezett tartásdíj továbbfolyósítását vagy megszüntetését. (Gyvt. 24. § 3-4. bekezdés)

A gyámhivatal a gyermektartásdíj megelőlegezését megszünteti, ha a gyermek - a gyámhivatal, illetve a bíróság végrehajtható határozata alapján - a külön élő másik szülő vagy más személy gondozásába kerül, vagy a gyermek nagykorúvá vált, és nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat nem folytat, illetve a gyermeket a gyámhivatal átmeneti vagy tartós nevelésbe vette, vagy a kötelezett meghalt (Gyvt. 24. § 5. bekezdés).

Az eljárásra az a gyámhatóság illetékes, amelynek területén a gyermek szülői felügyeletet gyakorló szülőjének, gyámjának a lakóhelye található. Ha a szülői felügyeletet együttesen gyakorló szülők lakóhelye különböző gyámhatóságok illetékességi területen található, a gyámhatóság illetékességét a gyermek lakóhelye határozza meg. Ha a gyermek lakóhelye egyik szülőjének lakóhelyével sem azonos, az a gyámhatóság jár el, amelynek területén az anya lakóhelye található. Lakóhely hiányában a gyámhatóság illetékességét a tartózkodási hely határozza meg. Belföldi lakó- vagy tartózkodási hely hiányában, a gyámhatóság illetékességét az utolsó ismert hazai lakó- vagy tartózkodási hely határozza meg, ennek hiányában a Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzat Jegyzője, illetve a Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatala illetékes. (331/2006. (XII. 31.) Korm. R. 21. §)

Gyermektartásdíj megelőlegezése iránti eljárás a jogosult nagykorú gyermek kérelmére is indulhat (Korm. R. 69. § 2. bekezdés). A kérelemben nyilatkozni kell arról, hogy a jogosultságot kizáró ok nem áll fenn, meg kell jelölni azokat az okokat, tényeket, amelyek a kérelmet megalapozzák (Korm. R. 69. § 3. bekezdés, Gyvt. 22. § 5-6. bekezdés).

A kérelemhez **csatolni kell**:

- a rendelet 7. sz. melléklete szerinti nyilatkozatot a megfelelő igazolásokkal,
- a gyermektartásdíjat megállapító jogerős bírósági határozatot,
- nagykorú jogosult esetén a középfokú nappali oktatási intézményben folytatott tanulmányokról szóló igazolást,
- a gyermektartásdíj eredménytelen végrehajtását igazoló, illetve a végrehajtás szünetelését kimondó 6 hónapnál nem régebbi foglalási jegyzőkönyvet, vagy a gyermektartásdíj behajtása iránti eljárás megindítását igazoló okiratot (Korm. R. 69. § 4. bekezdés).

Az ellátás a kérelem benyújtásától esedékes (Gyvt. 131. § 3. bekezdés).

Az ellátás továbbfolyósítása esetén az erre vonatkozó kérelmet a gyermektartásdíj megelőlegezésének lejártát megelőzően kell benyújtani (Korm. R. 69. § 5. bekezdés).

Amennyiben a gyermektartásdíj megelőlegezésének időtartama alatt a gyámhivatal illetékessége megváltozik, a megelőlegezett gyermektartásdíjat a jogosult új lakóhelye szerint illetékes gyámhivatal székhelye szerinti jegyző folyósítja tovább (Korm. R. 74. § 3. bekezdés).

Az ellátásban részesülő az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül értesíti az eljáró szervet (Gyvt. 130. § 5. bekezdés).

Ha a jogosult a gyermektartásdíj előlegezésének ideje alatt kétszeres tartásdíjat vett fel, az előlegezett tartásdíjat köteles **visszafizetni**. A kötelezett, illetve a jogosult az előlegezés ideje alatt a közvetlenül adott, illetve kapott tartásdíjat az előlegezés elrendelése előtt keletkezett hátralékba nem számíthatja be. (Korm. R. 75. § 1-2. bekezdés)

A **jogosulatlanul** felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

A gyámhivatal határozata alapján az önkormányzat jegyzője a megelőlegezett gyermektartásdíjat a központi költségvetés terhére folyósítja (Gyvt. 23. § 4. bekezdés).

A megelőlegezett gyermektartásdíjat a **kötelezett** a Polgári Törvénykönyvben meghatározott kamattal az államnak **megtéríti**. A megelőlegezett gyermektartásdíjnak meg nem térült összegét adók módjára kell behajtani az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezései szerint. (Gyvt. 24. § 8. bekezdés).

Otthonteremtési támogatás

Az otthonteremtési támogatást az kérheti, aki a 18. életévét 1997. október 31-ét követően töltötte be. Aki 1997. november 1-jét megelőzően töltötte be a 18. életévét, arra a 21/1989. (VII. 25.) SZEM rendeletben foglaltak érvényesek. (Gyvt. 160. § 2. bekezdés) Az 1997. november 1-je és 2003. január 1-je között nagykorúvá vált azon fiatal felnőtt otthonteremtési támogatás iránti kérelmét, akinek a kétéves időtartamú nevelésbe vétele a nagykorúvá válással szűnt meg, a 2002. december 31-éig hatályos Gyvt. rendelkezései szerint kell elbírálni (2002. évi IX. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény módosításáról 106. § 3. bekezdés).

Otthonteremtési támogatásra **jogosult**, akinek legalább hároméves időtartamú megszakítás nélküli nevelésbe vétele a nagykorúvá válásával szűnt meg (Gyvt. 25. § 2. bekezdés a. pont). Ennél lehet rövidebb az időtartam, ha a nevelésbe vétel a szülők felügyeleti jogát a bíróság megszüntette, vagy a szülő elhalálozott, és a gyermeknek nincs felügyeletet gyakorló szülője, illetve a gyermek ismeretlen szülőktől származik (Gyvt. 25. § 4. bekezdés, 80. § 1. bekezdés a-c. pont). A nevelésbe vétel időtartamába az ideiglenes hatályú elhelyezés időtartamát is be kell számítani, feltéve, ha a gyermeket ideiglenesen nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban helyezték el (Gyvt. 25. § 3. bekezdés).

Csak az kérheti a támogatást, akinek a készpénz¹⁰⁰ és ingatlan **vagyonának**¹⁰¹ értéke nem haladja meg a legkisebb öregségi nyugdíj 60-szorosát. Az öregségi nyugdíj legkisebb összegeként az

100 A gyámügyi fenntartásos betétben elhelyezett családi pótlék összege is készpénz vagyonnak számít.

101 A vagyonról lásd 95. lábjegyzetet.

otthonteremtési támogatás megállapítása időpontjában érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegét kell figyelembe venni. A készpénz vagyonba a keresményből, valamint az árvaellátásból származó megtakarítás nem számítható be. (Gyvt. 25. § 2. bekezdés b. pont, 3. bekezdés)

A gyámhivatal a gyermeket nagykorúságának elérése előtt 6 hónappal írásban tájékoztatja az otthonteremtési támogatás lehetőségéről (Gyvt. 27. § 1. bekezdés).

A támogatás **összege** a 4 évnél rövidebb időtartamú nevelésbe vételnél a támogatás megállapításakor érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének 40-szerese. A 4 évet meghaladó időtartamú nevelésbe vételnél az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 50-szerese. Az 5 évet meghaladó időtartamú nevelésbe vételnél az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 60-szorosa. Ha a jogosult vagyonnal rendelkezik, a támogatást a fenti összeghatárokig kell kiegészíteni. (Gyvt. 26. § 1. bekezdés)

A kérelmet az igénylő a nagykorúvá válását követően, de legkésőbb 30. életévének betöltéséig nyújthatja be. E határidő elmulasztása jogvesztő. (Gyvt. 27. § 2. bekezdés)

A kérelmezőnek **nyilatkozni kell** (Gyvt. 25. § 2-4, 6. bekezdés, Korm. R. 77. §):

- a jogosultsági feltételek meglétéről, illetve az utógondozóval való együttműködésről,
- a pénzfelhasználási tervről (ingatlanvásárlás, felújítás, bérleti díj, lakáscélú előtakarékoság, stb.).

A gyámhivatal beszerzi (Korm. R. 78. § 1. bekezdés):

- a nagykorúvá vált vagyonáról szóló értesítést,
- a volt vagyonkezelő végszámadását,
- a nevelésbe vett gyermek tulajdonában álló ingatlanra vonatkozó adó- és értékbizonyítványt,
- a területi gyermekvédelmi szakszolgálattól a nevelésbe vétel időtartamáról szóló igazolást,
- az otthonteremtési támogatással megszerezni kívánt ingatlan adó- és értékbizonyítványát.

A gyámhivatal szükség esetén környezettanulmányt szerez be, és a kérelmező utógondozójától javaslatot kér az otthonteremtési támogatás céljának és a pénzfelhasználási tervnek a megvalósíthatóságáról, az együttműködés feltételeiről, a támogatás összegének felhasználási, valamint elszámolási módjáról és várható időpontjáról (Korm. R. 78. § 2. bekezdés).

A gyámhivatal a támogatás megállapításával egyidejűleg az utógondozás vagy utógondozói ellátás alatt nem álló kérelmező részére a lakcíme szerinti területi gyermekvédelmi szakszolgálat utógondozóját rendeli ki. Az utógondozó a támogatás céljának megvalósulásához a támogatásról való elszámolásig segítséget nyújt. (Gyvt. 25. § 7. bekezdés, Korm. R. 78. § 3. bekezdés)

A támogatás felhasználható részben vagy egészben a fiatal felnőtt tulajdonába kerülő építési telek, életvitelszerű lakhatásra alkalmas lakás, családi ház, tanya vásárlására, illetve építésére, lakhatóvá tételére, tulajdon vagy tulajdonrész szerzéssel járó felújítására vagy bővítésére, bérlakás bérleti díjának kifizetésére, önkormányzati bérlakásának felújítására, bérlői jogviszony megvásárlására, államilag támogatott lakásprogramban vagy lakás-előtakarékossági programban való részvételre, valamint otthonteremtést elősegítő hitelintézeti kölcsön egyösszegű törlesztésére. Indokolt esetben az otthonteremtési támogatás felhasználható a tartósan beteg vagy fogyatékos fiatal felnőtt megfelelő ellátását biztosító, bentlakásos szociális intézménybe fizetendő egyszeri hozzájárulásra is (Gyvt. 25. § 5. bekezdés). Ha a fiatal felnőtt az otthonteremtési támogatást bérlakás bérleti díjának kifizetésére

vagy államilag támogatott lakás-előtakarékossági programban való részvételre használja fel, a gyámhivatal az otthonteremtési támogatás összegének részletekben történő kifizetéséről dönthet (Gyvt. 26. § 2. bekezdés).

A gyámhivatal jogosult 5 évig az ingatlan **elidegenítési tilalmát** bejegyeztetni. A jogosult kérelmére, körülményeinek lényeges változása esetén, a gyámhivatal a tilalmat feloldhatja. (Gyvt. 26. § 5-6. bekezdés, Korm. R. 80. § 2. bekezdés)

A gyámhivatal székhelye szerinti jegyző a határozat jogerőre emelkedését követő hónap utolsó napjáig intézkedik az otthonteremtési támogatás összegének, részösszegének kifizetése iránt (Korm. R. 81. § 1. bekezdés).

A támogatás felhasználásáról legkésőbb annak megállapítását követő 1 éven belül **el kell számolni** kivéve, ha a jogosult az otthonteremtési támogatást bérlakás bérleti díjának kifizetésére vagy államilag támogatott lakás-előtakarékossági programban való részvételre használja fel. Ebben az esetben az otthonteremtési támogatás felhasználásáról az utolsó részlet kiegyenlítését követő hónap utolsó napjáig kell elszámolni. (Gyvt. 26. § 3. bekezdés)

A **jogosulatlanul** felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

A gyámhivatal határozata alapján az önkormányzat jegyzője a megelőlegezett otthonteremtési támogatást a központi költségvetés terhére folyósítja (Gyvt. 26. § 4. bekezdés).